

16.5.2018

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö 19.4.2018, STM/1856/2018

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta sekä eräistä siihen liittyvistä laeista

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää 18.5.2018 mennessä lausuntoa hallituksen esityksestä Eduskunnalle laiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta sekä eräistä siihen liittyvistä laeista.

Aluehallintovirasto lausuu lakiesityksestä seuraavaa:

Aluehallintovirasto toteaa lakiesityksen kokonaisuuden hyvin perustelluksi Kansaneläkelaitoksesta järjestäjänä, Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöstä (YTHS) tuottajana ja opiskelijoiden omavastuuosuutena Kansaneläkelaitokselle maksettavan terveydenhoitomaksun osalta. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan näihin vaikeasti ratkaistaviin kysymyksiin on löydetty hyvin perustellut ratkaisut. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan lakiehdotuksessa ja sen perusteluissa olisi tarkennettava kansainvälisten vaihto-opiskelijoiden palvelujen, alihankintana toteutettavien palvelujen, korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon neuvottelukunnan ja Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen (KOTT) aseman osalta.

Vaihto-opiskelijoiden oikeus opiskeluterveydenhuoltoon

Lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentissa todetaan korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon oikeutetut. Yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitaan, että vaihto-opiskelijat jäisivät opiskeluterveydenhuollon ulkopuolelle, mutta tätä ei kuitenkaan sanota suoraan 2 §:n 1 momentin kohdissa kuten ulkopuolelle jääminen tilauskoulutusopiskelijoiden osalta on todettu.

Aluehallintovirasto ilmaisee käsityksensä, että 2 §:n 1 momentissa mainittuihin tutkintoihin kuuluvia opintoja vaihto-opiskelijana opiskelevien tulisi kuulua opiskeluterveydenhuollon piiriin, koska terveydenhuoltolain 17 §:n mukaisen opiskeluterveydenhuollon sisältöön kuuluvaa oppilaitoksen opiskeluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin arvioinnissa tarvittavaa tietoa kertyy myös opiskelijoille tarjottavien yksilöllisten terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen kautta. Elleivät vaihto-opiskelijat ole oikeutettuja opiskeluterveydenhuollon palveluihin, jäävät tämän opiskelijaryhmän erityistarpeet helposti huomioimatta opiskeluterveydenhuollon arvioidessa opiskeluympäristöä ja -yhteisöä.

Alihankintana toteutettavat palvelut

Lakiehdotuksen 8 §:n 2 momentissa todetaan, että YTHS:n on tuotettava opiskeluterveydenhuollon palvelut pääosin omana toimintana. Lisäksi todetaan, että YTHS voi hankkia omaa toimintaansa täydentäviä palveluja muualta, jos se ei voi muuten toteuttaa palvelujen tuottamisvelvollisuuttaan. Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, ettei esimerkiksi kokonaisen alueen palveluja olisi mahdollista tuottaa alihankinnan kautta. Perusteluissa jää epäselväksi, mitä ”kokonainen alue” tarkoittaa: onko kysymyksessä maakunnan maantieteellinen alue, oppilaitoksen toiminta-alue, YTHS:n hallinnollinen alue vai yhden toimipisteen toiminta.

Aluehallintovirasto ilmaisee käsityksensä, että varsinainen pykälän momentin kirjaus YTHS:n veloitteesta tuottaa palvelut pääosin omana toimintanaan on hyvä, mutta valtakunnallinen tarkastelu alueellisen tarkastelun sijaan olisi riittävä oman toiminnan osuuden arvioinnille. Hyvän opiskeluterveydenhuollon toteutumiselle on olennaista YTHS:n prosessien tuntemus ja niihin sitoutuminen, mikä voidaan aluehallintoviraston käsityksen mukaan toteuttaa hyvin asianmukaisilla kirjauksilla alihankintasopimuksiin. Asia voitaisiin lain yksityiskohtaisissa perusteluissa ilmaista esimerkiksi toteamalla, että YTHS:n on varmistettava sitovilla sopimuskirjauksilla alihankintapalvelujen toteuttaminen YTHS:n prosessien vaatimusten mukaisina. Myös 13 §:n yksityiskohtaisessa perustelussa puhutaan alueesta määrittelemättä sitä tarkemmin.

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon neuvottelukunnassa edustetut tahot

Lakiehdotuksen 11 §:n 3 momentin 4 kohdassa todetaan asetettavan Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon neuvottelukunnan tehtävänä olevan YTHS:n tuottaman opiskeluterveydenhuollon, maakuntien järjestämän opiskeluterveydenhuollon ja muun terveydenhuollon yhteensovittamisen edistäminen. Lakiehdotuksen 12 §:n mukaan palvelukokonaisuuden ja sujuvien palveluketjujen toteutuminen tulee huomioida yhteistyössä maakunnan järjestämän opiskeluterveydenhuollon ja muun sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kuntoutuspalvelujen järjestäjien kanssa. Lakiehdotuksen 36 §:ssä todetaan, että Valtion lupa- ja valvontavirasto (Luova) valvoisi YTHS:n toiminnan lainmukaisuutta. Luova valvoo vuoden 2020 alusta alkaen maakuntien järjestämää ja tuottamaa opiskeluterveydenhuoltoa ja muuta terveydenhuoltoa. Luovaa ei kuitenkaan mainita neuvottelukunnassa edustettuna olevana tahona.

Aluehallintovirasto ilmaisee käsityksensä, että neuvottelukunnan yhteensovittamisen edistämistehtävä huomioon ottaen Luovan edustus Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon neuvottelukunnassa olisi perusteltu, ja Luova tulisi lisätä neuvottelukunnassa edustettuina oleviin tahoihin.

Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus (KOTT) ja lakimuutoksen arviointi

Lakiehdotuksen myötä ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto uudistuu perusteellisesti, ja muutoksella on vaikutuksia myös entuudestaan YTHS:n palvelujen piirissä olevien yliopisto-opiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon. Muutoksen seuranta ja arviointi myös tieteellisen tutkimuksen keinoin on keskeistä. YTHS on toteuttanut vuodesta 2000 alkaen neljän vuoden välein (vuosina 2000, 2004, 2008, 2012 ja 2016) Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen (KOTT), jossa kolmella jälkimmäisellä kerralla ovat tutkimuskohteena yliopisto-opiskelijoiden lisäksi olleet ammattikorkeakouluopiskelijat. Tutkimuksen toteutuksessa on ollut keskeistä se, että merkittävä osa kysymyksistä on pidetty samoina vertailututkimuksen tarpeet huomioiden. Lisäksi KOTT on perustunut eri yliopistojen ja muiden tieteellistä tutkimusta tekevien tahojen tutkimusintressien koordinointiin.

Perustelumuistion kohdassa 4.4 Uudistuksen vaikutusten seuranta todetaan pyrkimyksenä olevan, että Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) toteuttaa KOTT:n osana muuta säännöllistä kansallista terveystutkimusta (FinTerveys). Ongelmaksi korkeakouluopiskelijoiden terveyden tieteellisen tutkimisen ja seurannan osalta on vaarassa muodostua se, että muutokseen liittyvä korkeakouluopiskelijoiden terveyden seurantatutkimus kapeutuu tai jopa estyy, jos FinTerveys-tutkimukseen ei ole mahdollisuutta sisällyttää siitä poikkeavia KOTT:n laajoja kysymyspatteristoja.

Aluehallintovirasto esittää, että perustelumuistiossa todettaisiin, että Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus on perusteltua toteuttaa aiemmassa laajuudessaan ainakin vuosina 2020, 2024 ja 2028 lakimuutoksen vaikutusten arvioimiseksi. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan tiedeyhteisön laajaan kiinnostukseen perustuvan KOTT-tiedonkeruun turvaaminen pidemmällekin tulevaisuuteen lisäksi mahdollisuuksia edistää niin korkeakouluopiskelijoiden terveyttä kuin asiakaslähtöisempien terveyspalvelujen kehittämistä. Nuoriin painottuvan kohderyhmänsä erityispiirteet huomioiva tieteellinen tutkimus on avainasemassa vaikuttavien toimenpiteiden ja palvelujen suunnittelussa, ja sen avulla on mahdollisuus parantaa kansanterveyttä.

Lisätietoja

Lisätietoja antaa tarvittaessa aluehallintoylilääkäri Mikko Floréen, puh. 029 501 6000.

ylivohtaja

Minna Karhunen